

12. Учебник по конфликтологии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.conflictology.narod.ru>
13. Фадеева Е. В. Стратегии и тактики конфликтного дискурса : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Фадеева Елена Владимировна. – Киев, 2000. – 194 с.
14. Фадеева Е. В. Основные виды конфликтного речевого взаимодействия / Е. В. Фадеева. – Харьков : Константа, 1999. – 160 с.
15. Фролова І. Є. Конфронтація як різновид міжособистісної взаємодії / І. Є. Фролова // Вісн. Харк. держ. ун-ту. – 2010. – № 928. – С. 68–74.
16. Чалдини Р. Социальная психология. Пойми других, чтобы понять себя! (серия «Главный учебник») / Р. Чалдини, Д. Кенрик, С. Нейберг. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 256 с.
17. Черненко О. В. Лінгвокогнітивні та прагматичні особливості дискурсивного втілення завершальної фази конфліктної взаємодії (на матеріалі англомовної прози ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. В. Черненко ; Київ. нац. лінгвіст. ун-т. – К., 2007. – 20 с.
18. Шейнов В. П. Конфликты в нашей жизни и их разрешение [Текст] / В. П. Шейнов. – Минск : Амалфея, 1997. – 288 с.
19. Ayn Rand. Atlas Shrugged / Rand Ayn. – New York : Random House, 1957. – 1018 p.

Мельник Елена. Конфликтная сущность эгоистических высказываний. В статье рассмотрены особенности конфликтной ситуации, в которой функционируют эгоистические высказывания. Акцентируется внимание на основных типах конфликтных личностей, в частности демонстративный и ригидный типы. Определены характерологические особенности эгоистов, которые вызывают разрушение отношений. Охарактеризованы динамические характеристики конфликтного дискурса, а именно предконфликтная фаза, инцидент, эскалация, кульминация и фаза завершения конфликта. Детально проанализированы основные коммуникативные стратегии, применяемые коммуникантами-эгоистами: конфликтно-агрессивная и активно-центрированная.

Ключевые слова: конфликтная ситуация, эгоизм, эгоистические высказывания, коммуникативная стратегия.

Melnyk Olena. Conflict Essence of Egoistical Utterances. The article deals with the peculiarities of the conflict situation, which is the basis for functioning of egoistical utterances. Attention is focused on the main types of conflict personalities, including demonstrative and rigid types. Egoists' traits that cause destruction of relationships were outlined. We characterize the dynamic characteristics of the conflict discourse, namely the pre-conflict phase, incident, escalation, climax and completion phase of the conflict. The main communicative strategies such as conflict-aggressive and active-centered used by egoists were analyzed.

Key words: conflict situation, selfishness / egoism, egoistical utterances, communicative strategy.

Стаття надійшла до редколегії
01.04.2013 р.

УДК 811.111

Сергій Моркотун

Лінгвостилістична характеристика академічної презентаційної промови

Прогресивні інформаційні технології, причетність широкого кола осіб до розв'язання проблем у різних сферах суспільства зумовлюють потребу реалізації комунікативних можливостей людини. Практика залучення українців до участі в міжнародних проектах вимагає від фахівців володіння презентаційними вміннями для представлення результатів роботи. Досліджено лінгвостилістичні особливості презентаційної промови, зумовлені наявністю одночасно одного промовця, колективним адресатом, односпрямованістю, неповторністю та необерненістю мовлення в часі. Наведено визначення поняття «презентація», розмежовано терміни «презентація» та «репрезентація».

Ключові слова: презентація, репрезентація, адресант, адресат.

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасному науковому просторі значну увагу приділено вивченню різних типів дискурсів як форм здійснення міжсуб'єктної мовленнєвої взаємодії. Зокрема, набуває значення вивчення лінгвостилістичного аспекту презентаційної промови

фахівця у зв'язку зі зміною професіограми сучасного спеціаліста під впливом суспільних перетворень. У програмному документі ЮНЕСКО «Як стати енергійним: технічне керівництво» наголошено, що сучасний фахівець має бути здатним реагувати на постійні соціальні переміни, а не залежати від широкого набору вмінь, сформованих ще під час навчання у ВНЗ, і здобутих знань, хоч вони і є важливими. На світовому ринку праці акцент робиться на вміннях, які дають змогу вправно поводитись із текстом, інформацією – презентаційних уміннях [3, с. 130–131].

Аналіз останніх досліджень цієї проблеми. У дослідженні питання підготовки презентаційної промови важливими є роботи Л. Арредондо, Д. Бьорнса, Р. І. Гандапаса, С. Дікінсон, Р. Ділтса, Н. Л. Драб, М. Еллі, С. Лукаса, О. Ю. Попової, С. Б. Ребрика, С. О. Царьової та інших учених. Автори наукових праць докладно аналізують явище презентації, уміння, необхідні для її ефективного проведення, лінгвістичні особливості презентаційної промови, вказують на потребу вивчення особистісних характеристик і можливостей слухачів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів. Поняття «презентація» досить часто вживається в науковій сфері. На основі даних контент-аналізу ми визначили презентацію як підготовлений, публічний, професійно спрямований виступ, який ґрунтується на результатах узагальнення інформації, дослідження певної проблеми, містить висновок щодо застосування інформації чи розв'язання проблеми, має чітке логіко-композиційне оформлення і спрямований на представлення нової інформації, спонукання до дії чи переконання аудиторії.

Поряд із терміном «презентація» у літературі вживають і поняття «репрезентація», які вживаються як взаємозамінювані, такі, що мають безпосереднє відношення до процесу презентування, а отже, потребують розмежування.

Репрезентація – формування мисленнєвого образу об'єкта, суб'єкта, явища, процесу чи події у вигляді інформаційно завершеного блоку. Презентація – процес передачі сформованого, композиційно завершеного блоку слухачам під час комунікації для впливу на них [2, с. 45–46]. Отже, репрезентація – це суто індивідуальний мисленнєвий процес, який залишається невидимим для стороннього спостерігача. Результатом цієї діяльності є презентація – мовний процес, який спостерігають.

Мета статті – проаналізувати лінгвостилістичні особливості презентаційної промови в академічній сфері.

Презентація, зазвичай, являє собою монолог промовця, що характеризується наявністю одночасно одного доповідача, колективним адресатом і односпрямованістю. Публічний виступ може закінчуватись обговоренням чи дискусією у вигляді діалогу чи полілогу. Односпрямованість мовлення розглядається як неможливість або мала вірогідність зміни ролей презентатор – слухач. Постановка запитання промовцеві у невизначений для цього час сприймається як виняток. У результаті цього стосунки між презентатором і слухачем під час акту комунікації є асиметричними, нерівноправними – активна роль адресанта, пасивна роль адресата. Проте, спираючись на праці Л. Арредондо, Л. О. Введенської, Л. Г. Павлової, Н. Л. Грейдіної, П. Л. Сопера, зауважимо, що монологічне мовлення набуває форми внутрішнього діалогу з аудиторією. З одного боку, монолог звернений до слухачів, з іншого – відбувається двостороннє спілкування, оскільки досвідчений оратор зважає на реакцію аудиторії. Оскільки мовленнєва поведінка суб'єктів академічної презентації обмежується, зазвичай, монологічним висловлюванням, розглянемо його особливості.

Монологічне висловлювання, за О. І. Москальською, характеризується цілісністю та комунікативною значимістю. Цілісність досягається трьома складниками: змістовою (єдність теми), комунікативною (поділ на тему та рему), структурною. Зовнішніми сигналами цілісності висловлювання є вживання відповідних лексичних одиниць, граматичних конструкцій та синтаксичних засобів. Внутрішніми ознаками виступу М. В. Китайгородська, М. М. Кохтев, О. О. Леонтьєв, О. Ю. Мощанська, Є. М. Ширяєв також називають наявність комунікативної інтенції та прагматичної цілі, перевагу експліцитних зв'язків між реченнями, розширення тематичних меж.

Своєрідність компонентів ситуації академічної презентації (учасники презентаційного процесу, їх взаємини, установки, ціль висловлювання, предмет промови) визначає появу специфічних лінгвістичних засобів, які маркують початок (*I would like to speak about...; I would like to introduce the problem...; To start with...*), середину (*A key problem is...; One way to solve this problem is... Another is to...*) і кінець промови (*Let me just run over the key points again; In conclusion...*), вказують на послідовність частин промови (*The next point I'd like to consider is...*), аргументів (*There are arguments for/*

against...), логіку (*Firstly... Secondly... Finally...*). Слова добираються точні, семантично місткі; використовуються тропи (*not bad, salt seas*), фразеологізми (*white cash, to promise the moon*), експресивна лексика (*The most extraordinary idea; That sounds like a good idea*). Ці вербальні засоби спілкування співвідносяться з невербальними.

Оскільки висловлювання в ситуації презентації виступає різновидом усного мовлення, для нього характерні неповторність і необоротність у часі (М. І. Жинкін, І. О. Зимня, М. В. Ляховицький). Тому обов'язком презентатора є зведення до мінімуму ускладнень при сприйманні промови. При цьому передусім потрібно пам'ятати про синтаксичні параметри монологу в ситуації академічної презентації.

З цієї позиції промова презентатора характеризується використанням називних (виконують функцію створення образної, видимої картини), еліптичних речень, поєднувальних конструкцій, непоширених та малопоширених конструкцій. Серед складних речень переважають безсполучникові конструкції, чим досягається стислість і динамізм. Прості речення та частини складних, зазвичай, не занадто довгі, оскільки межа оперативної пам'яті обмежена довжиною фрази, яка складається з 5–7 слів. Використовуються інформативні синтаксичні структури у звичайному чи образному варіантах, оцінні структури. У презентатора, який використовує раптовий вступ, мовлення уривчасте, характерне для стану афекту, оскільки передає гострі відчуття.

Н. Л. Грейдіна наголошує, що презентаційна промова будується не за нормами та правилами літературної мови і граматики, а за законами усного мовлення. Автор зауважує: літературна мова вимагає дотримання правил граматики, а це не притаманно живому слову. Граматика займається аналізом, а не синтезом, необхідним для живого мовлення [1].

Стилістична своєрідність академічної презентаційної промови полягає в поєднанні наукового, офіційно-ділового та публіцистичного стилів. Тобто відбувається поєднання об'єктивності, узагальненості, однозначності, лаконічності, переконливості, пояснення причинно-наслідкових відношень (науковий стиль) із використанням готових словесних формул, дотриманням етикетних норм, які передбачають послідовність використання мовленнєвих формул (офіційно-діловий стиль) і логічності доказів, точності висловлення наукових положень з емоційно-експресивною образністю, використання художніх засобів (публіцистичний стиль). Експресія висувається на перший план тоді, коли потрібно викликати певне ставлення до інформації, що повідомляється. Це реалізується через використання слів із позитивною чи негативною оціночною конотацією. Презентаційна промова характеризується використанням слів із позитивним відтінком для встановлення емоційного співзвуччя зі слухачами. Особливістю публіцистичного стилю також є використання синтаксичних засобів: риторичних питань, форми викладу за допомогою запитань і відповідей, повторів, окличних речень. Вищеназвані засоби використовуються в монологічному висловлюванні в ситуації академічної презентації, щоб підтримувати увагу слухачів, викликати в аудиторії інтерес до предмета презентації, спонукати слухачів до певних дій.

Висновки. Отже, монологічному мовленню в ситуації презентації притаманні такі зовнішні прояви: наявність одночасно одного промовця, колективний адресат, односпрямованість, неповторність і необерненість у часі. Дві останні ознаки зумовлюють появу специфічних лексичних одиниць і лексичних маркерів, особливих синтаксичних конструкцій, відповідне стилістичне оформлення. Науковці визначають монологічне висловлювання під час презентації як продуктивне. Для презентаційної промови також характерні безпосередність чи опосередкованість і контактність; підготовленість і організованість; фіксованість теми й автономність змісту; розгорнутість; довільність; логічний розвиток; спонтанність і творчість.

Перспективи подальшого дослідження. Студіювання текстів презентаційних виступів є перспективним у галузі лінгвостилістики, адже дає змогу простежити увесь комплекс риторичних прийомів, що впливають на свідомість численного адресата, та порівняти англомовні стратегії та тактики переконання з вітчизняними.

Джерела та література

1. Грейдіна Н. Л. Основы коммуникативной презентации / Н. Л. Грейдіна ; М-во образования и науки Российской Федерации ; Пятигорск. гос. лингвист. ун-т. – М. : АСТ ; Восток-Запад, 2005. – 380 с. – (Формула успеха).

2. Попова О. Ю. Методика обучения иноязычным презентационным умениям студентов неязыковых вузов (на материале английского языка) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Попова Ольга Юрьевна. – Волгоград, 2005. – 199 с.
3. Becoming enterprising: Technical guidelines. – Bangkok : UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific, 1994. – 144 p.

Моркотун Сергей. *Лингвостилистическая характеристика академической презентационной речи.* Прогрессивные информационные технологии, причастность широкого круга людей к решению проблем в различных сферах общества обуславливают необходимость реализации коммуникативных возможностей человека. Практика привлечения украинцев к участию в международных проектах требует от специалиста владения презентационными умениями для представления результатов работы. В статье исследуются лингвостилистические особенности презентационной речи, обусловленные одновременным наличием одного оратора, коллективным адресатом, однонаправленностью, неповторимостью и невозвратностью речи во времени. В публикации представлено определение понятия «презентация», разграничено термины «презентация» и «репрезентация».

Ключевые слова: презентация, репрезентация, адресант, адресат.

Morkotun Sergiy. *Linguo-stylistic Characteristic of Presentation Academic Presentation Speech.* Progressive information technologies and a wide range of people involved in solving problems in different spheres of society determine the necessity of realization of a person's communicative possibilities. The practice of Ukrainians' involvement in international projects requires from a specialist formed presentation skills to present results of a work. The author of the article analyses linguo-stylistic peculiarities of a presentation speech which are conditioned by the simultaneous presence of one public speaker, a collective addressee, unidirectionality, originality and irrevocability of the speech over time. The definition of the notion «presentation» is given in the article, the terms «presentation» and «representation» are differentiated.

Key words: presentation, representation, sender, addressee.

Стаття надійшла до редколегії
15.02.2013 р.

УДК 801.561.3:811.111'23'367

Ирина Морозова

Манипулятивная природа коммуникативного шума в диалоге

В статье анализируются проблемы эффективности речевого общения сквозь призму воздействия коммуникативного шума на речевую интеракцию. Основная цель исследования состоит в выявлении наиболее типичных синтаксических конструкций диалогической речи, используемых для передачи или блокирования информации. Интерпретируя коммуникативную интенцию как определенный вид прагматического желания, автор исследует коммуникативную структуру тематического узла и выделяет факторы, способствующие достижению речевой эффективности. В статье различаются конвергирующие и дивергирующие коммуникативные интенции собеседников. Делается вывод о роли вербального коммуникативного шума как мощного инструмента речевой манипуляции.

Ключевые слова: коммуникативный шум, эффективность общения, коммуникативная интенция, тематический узел, диалог.

Постановка научной проблемы и её значение. В последние десятилетия, благодаря многочисленным работам в области психолингвистики и теории коммуникации, наука о языке получила дальнейшее практическое развитие в сфере оптимизации диалогического общения. Наблюдается процесс определенной «переоценки ценностей» в плане характеристик вербальной организации речевой коммуникации и способов оказания речевого влияния. Как отмечает М. С. Чаковская, в процессе беседы «...говорящий совершает определенное воздействие на слушающего, имеющее тот или иной эффект» [12, с. 24]. Настоящая работа посвящена синтаксическому аспекту изучению реплик-предложений, обеспечивающих эффективность речевого воздействия в диалоге, а также роли коммуникативных шумов в восприятии передаваемого сообщения.

© Морозова И., 2013